Yalanı, Şarkışla

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Yalanı (yöresel söyleyişte genizsil N sesi ile *Yalañı* veya *Yalañu*), Sivas ilinin Şarkışla ilçesine bağlı bir köydür.

Yalanı	
Köy	
Sivas	
Ülke	Türkiye
İl	Sivas
İlçe	Şarkışla
Coğrafi bölge	İç Anadolu Bölgesi
Nüfus (2000)	
• Toplam	145
Zaman dilimi	UTC+03.00 (TSİ)
İl alan kodu	0346
Posta kodu	58400
Resmî site	[2] (http://www.yerelnet.org.tr/koyler/koy.php?koyid=260502)

İçindekiler

Hakkında

Şarkışla yöresindeki genel Emlek bölgesi içerisinde yer alır.

Herle, düğülcek, bulgur, madımak aşı, dutmaç, içli köfte, ayran çorbası vs. en önemli yemekleridir.

Halk kültürü

Köyün en tanınan ozanı "Yalınayak" mahlaslı Ramazan Şimşek'tir.

Âşık Yalınayak

Asıl adı Ramazan Şimşek olan âşık 25 Eylül 1959 tarihinde doğmuştur. Yoksulluk içinde büyümüştür. İlkokul üçüncü sınıfta iken verem olan annesi ölmüştür. Babası ve ağabeyinin sürekli olarak kendisini dövmeleri üzerine çoğu zaman dışarıda yatmıştır. Köy içinde yapılacak işi olanların yanına giderek yevmiye ile çalışarak geçimini sağlamaya çalışmıştır. Çobanlık yapmıştır. Evdeki baskıya dayanamayarak Kayseri'ye gitmiş ve inşaatlarda çalışmıştır. 1981 yılında askerliğini Siirt'te yapmıştır. Terhisten sonra Sivas'a gelerek 1984'te Şükriye Hanım'la evlenmiş bu evlilikten iki çocuğu doğmuştur. Geçimini sağlamak için Gebze'ye oradan da İstanbul'a taşınmıştır. 1992 yılında yeniden Sivas'a dönerek, 2000 yılından itibaren Sivas Belediyesinde temizlik işlerinde çalışmıştır.

Şiire 1985 yılında Şarkışla'lı âşık Sefil Selimî ile tanıştıktan sonra başladığı bilinmektedir. Selimî ona ustalık yapmış, şiirin inceliklerini öğretmiştir, Yalınayak mahlasını almasını kendisi şöyle anlatmıştır:

"Bir mecliste dinlediğim deyişin sahibinin kim olduğunu, nerede bulabileceğimi sordum. 'Sivas'ta' dediler, sora sora buldum evini, öylece bağlandım kaldım. 'Yalınayak' mahlasını kendim başıma sardım. Selimi ustamın yanına gittim, evliyaların yalınayak gezdiklerini, ezalar çektiklerini okuduğumu söyledim. Ustam da, 'adın Âşık Yalınayak olsun,' dedi."[1]

İyi derecede saz ve kaval çalmaktadır ve şiirlerini de çalarken söylemektedir. Şiirlerinin sayısının 300'den fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Sütoluk Efsanesi

Yörede derlenmiş olan bir efsane bulunmaktadır.[2] Rivayete göre; savaşa giden ve geri dönmeyen Alosman adlı bir askerin karısı ve çocukları kıtlık döneminde açlıktan ölecek duruma gelirler. Eşo adındaki bu kadının rüyasına giren kocası dağa çıkmasını ve orada beklemesini, gelecek iki geyiğin kendilerine süt vereceğini söyler. Ertesi gün kadın denileni yaparak çocuklarını da alır ve tarif edilen dağa çıkarak beklemeye başlar. Orada bir pınarın başında uyuya kalırlar. Bir süre sonra duydukları bir böğürtüyle uyanır ve geyikleri görürler. Eşo, yanlarına gelen hayvanları sağarak sütlerini çocuklara içirir. Ondan sonra da her gün gelerek hayvanları sağar, artan sütü de yoğurt, peynir yapar. Kalanını da bir mağaranın içindeki bir deliğe döker. Zamanla bu mağaraya eşyalarını getirerek yerleşir, köyünü terk eder. Sütün dibini o delikten sürekli dökmeye devam eder. Yıllar geçer, çocukları büyür. Sırtları geyiklerinkine benzer tüylerle kaplanmıştır. Günlerden bir gün geyikler gelmez, kadın telaşla sağa sola koştururken pınardan su yerine süt aktığını görür. Birkaç sene sonra yöreye göçmen avcılar gelir, ağaçları kökünden sökerek evler yaparlar. Avcılardan birisi geyiklerin peşine düşer ve ucuna mıh taktığı bir ok ile birisini öldürür. Diğer geyik de onun başucuna gelerek üzüntüden yemeden içmeden kesilir ve o da ölür. Eşo onlar için bir mezar yapar ve başlarında iki ulu çam ağacı büyür. Onların gömülü oldukları yere "Geyik Tepesi" denir. Kadın avcıya beddua edince, avcı olduğu yerde mıhlanır kalır ve oracıkta ölür.[3] İşte bu yere de o günden sonra "Mıhlıca" denilmiştir. Kadın kahrından yanına çocuklarını da alarak bir daha dönmemek üzere orayı

terkeder. Ancak pınardan bir süre daha süt akmaya devam etmiş sonra da insanların saygısız davranışları nedeniyle kesilmiş yeniden suya dönüşmüş. O bölgedeki ağaçların kesilmesinin uğursuzluk getireceğine inanılır. Bunu deneyenlerin hastalandıkları hatta öldükleri anlatılır. Askerdeyken topçu olarak görev yapan Alosman'ın ruhunun buralarda dolanıp karısını ve çocuklarını aradığı için Perşembe geceleri pınarın yakınlarında top sesleri duyulduğu, Abrul (Nisan) ayında bu seslerin daha çok işitildiği yine yöredeki söylentilerden biridir.[4] Pınarın yakınlarında küfredilmesinin, kötü söz konuşulmasının insanın başına kötü şeyler gelmesine yol açacağına inanılır.

Coğrafya

Sivas iline 81 km, Şarkışla ilçesine 38 km uzaklıktadır.

Nüfus

Yıllara göre köy nüfus verileri	
2007	
2000	145
1997	171

Köy 1950'lerden bu yana başta Sivas ve Kayseri olmak üzere Ankara, İstanbul ve Adana-Kozan'a göç vermiştir. 1970'lerde İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyla yurt dışına göç (başta Almanya, İsviçre, Fransa, Avustralya, Hollanda ve son yıllarda İtalya) yoğunlaşmıştır. Köy nüfusunun birkaç misli köy dışında yaşamaktadır.

Yaz tatillerinde değişik il ve ülkelerden gurbetçilerin köye dönüşüyle beraber köyde bir canlanma gözlenir ve köy değişik bir hava ve renge bürünür.

Dış bağlantılar

- Sütoluk Efsanesi, Emin Kuzucular (https://archive.org/details/emin-kuzucular-yazilar/Sütoluk) (tam metin)

Kaynakça

- Kaya, Doğan (2009). Sivas Halk Şairleri V. Sivas Valiliği Yayınları
- Yesevi Üniversitesi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Madde Yazarı: Arş.Gör. Hilal Erdoğan Aksu, Madde Başlığı: Yalınayak - İşçi, Âşık (20. Yüzyıl / Anadolu-Osmanlı-Türkiye) (http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yalinayak-ramazan-simsek)

Dipnotlar

1. ^ Âşık Yalınayak (http://www.bizimsivas.com.tr/kose-yazilari/sik-yalinayak-2515.html), Ahmet Özdemir, Bizim Sivas, Yayın Tarihi: 28 Mayıs 2018
2. ^ Sivas Folkloru Dergisi Kapsamında Yerel Türk Halkbilimi Dergiciliği Ve Araştırmacılığı Geleneği [1] (http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/4353/10182786.pdf) 29 Aralık 2021 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20211229090928/http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/4353/10182786.pdf)., Gamze KÖSE, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı, Ankara, 2018, Sayfa: 126 ve 231
3. ^ "Bir Şarkışla Efsanesi - Sütoluk", Emin Kuzucular, Sivas Folkloru, Nisan 1975, Sayı: 27, Sayfa: 9-11.
4. ^ "Bir Şarkışla Efsanesi - Sütoluk", Emin Kuzucular, Sivas Folkloru, Nisan 1975, Sayı: 27, Sayfa: 23.

Ayrıca bakınız

- Emlek yöresi

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:%C5%9Eark%C4%B1%C5%9Fla_belde_ve_k%C3%B6yleri&action=edit)

Şarkışla belde ve köyleri

Beldeler	Cemel · Gürçayır
Köyler	Abdallı · Ahmetli · Akçakışla · Akçasu · Alaçayır · Alaman · Alıkören · Arıklar · Bağlararası · Bahçealan · Baltalar · Başağaç · Başören · Benlihasan · Beyyurdu · Bozkurt · Burnukara · Büyüktopaç · Büyükyüreğil · Canabdal · Çamlıca · Çanakçı · Çatalyol · Çekem · Çiçekliyurt · Demirboğa · Demirköprü · Dikili · Dökmetaş · Döllük · Elmalı · Emlakkaracaören · Fakılı · Faraşderesi · Gaziköy · Gücük · Gülören · Gümüştepe · Hardal · Harunköy · Hocabey · Hüyükköy · İğdecik · İğdeliören · İğecik · İlyashacı · Kahvepınar · Kalecik · Kaleköy · Kapaklıpınar · Karacaören · Karakuz · Kavakköy · Kayapınar · Kaymak · Kazancık · Kevenlik · Kılıççı · Kışlaköy · Kızılcakışla · Konakyazı · Konalga · Kömürkaya · Küçüktopaç · Küçükyüreğil · Kümbet · Maksutlu · Mengensofular · Mescitli · Mezraa · Oluktaş · Ortaköy · Ortatopaç · Osmanpınarı · Otluk · Örtülü · Polatpaşa · Samankaya · Saraç · Sarıçiçek · Sarıkavak · Sarıkaya · Sarıtekke · Sivrialan · Sultan · Tavladere · Temecik · Uçuk · Üyük · Yahyalı · Yalanı · Yapracık · Yeniyapan · Yunusören · Yükselen